

Prodržavni anarhisti

Errico Malatesta

Freedom (London) 30, br. 324 (Travanj 1916.)

Upravo se pojavio manifest koji su potpisali Kropotkin, Grave,¹ Malato² i još desetak starih drugova u kojem, ponavljajući za pristašama vlada Antante koji traže borbu do kraja i slamanje Njemačke, zauzimaju stav protiv bilo kakvoga „preuranjenog mira“.

Kapitalistička štampa s očekivanim zadovoljstvom objavljuje izvatke iz manifesta te ga najavljuje kao djelo „vođa Međunarodnoga anarhističkog pokreta“.

Anarhisti, od kojih su gotovo svi ostali vjerni svojim uvjerenjima, dužni su protestirati protiv toga pokušaja da se anarhizam uplete u nastavak svirepoga pokolja koji nikad nije obećavao bilo kakav doprinos pravdi i slobodi i koji se sada pokazuje apsolutno jalovim i bez rezultata čak i sa stajališta vladara s objiju strana.

Dobre želje i namjere onih koji su potpisali manifest neupitne su. Ali, koliko god bolno bilo ne slagati se sa starim prijateljima koji su učinili toliko usluga našem nekadašnjem zajedničkom cilju, čovjek ne može – iskreno i u interesu našega pokreta za emancipaciju – a da se ne ogradi od drugova koji smatraju da je moguće pomiriti anarhističke ideje i suradnju s vladama i kapitalističkim klasama određenih zemalja u njihovu sukobu protiv kapitalista i vlada nekih drugih zemalja.

Tijekom ovoga rata vidjeli smo republikance kako stupaju u službu kraljeva, socijaliste koji dijele isti cilj s vladajućom klasom, laburiste koji služe interesima kapitalista. U realnosti, svi su ti ljudi, u različitim stupnjevima, konzervativci – vjernici u misiju države, i njihovo se oklijevanje može razumjeti u okolnostima kada je jedino rješenje u uništavanju svakoga državnog lanca i oslobađanju socijalne revolucije. Ali takvo oklijevanje je u slučaju anarhista neshvatljivo.

Smatramo da je država nesposobna za dobro. Na polju međunarodnih i individualnih odnosa ona se može boriti protiv agresije samo tako što će sama postati agresor; ona može spriječiti zločin tako da organizira i čini još veći zločin.

Čak i uz pretpostavku – koja je daleko od istine – da je samo Njemačka odgovorna za sadašnji rat, dokazano je da se Njemačkoj, dok god se drži državnih metoda, može oduprijeti samo gušenjem svake slobode i oživljavanjem moći svih sila reakcije. Osim narodne revolucije, ne postoji drugi način odupiranja prijetnji disciplinirane vojske doli pokušaja da se ima jaču i discipliniraniju vojsku; tako da najstroži antimilitaristi, ako nisu anarhisti i ako strahuju od uništenja države, neminovno postaju gorljivi militaristi.

S problematičnom nadom u slamanje pruskoga militarizma, zapravo su se odrekli sveg duha i svih tradicija slobode; prusizirali su Englesku i Francusku; pokorili su se carizmu; obnovili su prestiž poljuljanoga talijanskog prijestolja.

Mogu li anarhisti prihvatiti takvo stanje stvari i na tren, a da se ne odreknu svakoga prava da se nazivaju anarhistima? Za mene je pretrpjati stranu dominaciju koja će možda dovesti do pobune poželjnije nego pokorno, gotovo zahvalno prihvatiti domaćega tlačitelja u vjeri da ćemo na taj način biti sačuvani od većega zla.

Uzaludno je reći da je to pitanje izvanrednoga trenutka i da ćemo se, nakon što smo pridonijeli pobjedi Antante u „ovom ratu“, vratiti svatko u svoj tabor i u borbu za svoj ideal.

Ako je danas potrebno raditi u harmoniji s vladom i kapitalistima da bismo se obranili od „njemačke prijetnje“, to će biti potrebno i poslije, kao i tijekom rata.

Koliko god velik bio poraz njemačke vojske – ako je istina da će biti poražena – nikad neće biti moguće spriječiti njemačke patriote da razmišljaju i spremaju se za osvetu; a patrioti drugih

¹ Jean Grave (1854. – 1939.) francuski pisac i anarhist, urednik časopisa *Le Révolté*, *La Révolte* i *Les Temps Nouveaux*. Autor je knjige *La société mourante et l'anarchie* [Umiruće društvo i anarhija] iz 1893.

² Charles Malato (1857. – 1938.) francuski anarhist i pisac.

zemalja, iz svoje perspektive sasvim razumno, htjet će se držati u pripravnosti kako ih ne bi opet zatekli nespremnje. To znači da će pruski militarizam postati stalna institucija u svim zemljama.

Što će onda reći samoprovani anarhisti koji danas žele pobjedu jednoga od ratnih saveza? Hoće li se nastaviti nazivati antimilitaristima i propovijedati razoružanje, odbijanje vojne službe i sabotazu nacionalne obrane samo da bi, na prvu ratnu opasnost, postali narednici za novačenje istih vlada koje su upravo pokušali razoružati i paralizirati?

Neki će reći da će svemu tome doći kraj kad se njemački narod riješi svojih tirana i prestane biti prijetnja Europi uništenjem militarizma u vlastitoj zemlji. Međutim, ako je to slučaj, Nijemci, koji s pravom misle da engleska i francuska dominacija (da i ne govorimo o carskoj Rusiji) ne bi bile ništa ugodnije Nijemcima, nego što bi njemačka dominacija bila ugodna Francuzima i Englezima, prvo će poželjeti čekati da Rusi i ostali unište vlastiti militarizam, a u međuvremenu će nastaviti povećavati vojsku svoje zemlje.

Koliko će se onda revolucija odgađati? Koliko anarhija? Moramo li uvijek čekati druge da počnu?

Linija ponašanja za anarhiste je jasno naznačena samom logikom njihovih težnji.

Rat je trebalo spriječiti podizanjem revolucije ili barem učiniti da vlast strahuje od revolucije. Za to je nedostajalo snage ili vještine.

Mir je trebalo nametnuti pokretanjem revolucije ili barem njezinom prijetnjom. Do današnjega dana nedostaje snage i vještine za to.

Dakle, postoji samo jedno rješenje: biti bolji u budućnosti. Više nego ikad moramo izbjegavati kompromise, moramo produbljivati ponor između kapitalista i najamnoga roblja, između vladajućih i onih kojima se vlada; propovijedati eksproprijaciju privatnoga vlasništva i uništenje država kao jedina sredstva koja osiguravaju bratstvo među narodima te pravdu i slobodu za sve; i moramo se pripremiti da sve to ostvarimo.

U međuvremenu, čini mi se zločinački činiti sve što ima cilj produžiti rat, što pridonosi klanju ljudi, uništava bogatstvo i koči svaki nastavak borbe za emancipaciju. Čini mi se da je propovijedanje "rata do kraja" zapravo igra njemačkih vladara koji obmanjuju svoje podanike i raspiruju njihov žar za borbom uvjeravajući ih da njihovi protivnici žele slomiti i porobiti njemački narod.

Danas, kao i uvijek, neka ovo bude naš slogan: dolje kapitalisti i države, svi kapitalisti i sve države!

Živjeli narodi, svi narodi!

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Errico Malatesta
Prodržavni anarhisti
Freedom (London) 30, br. 324 (Travanj 1916.)

1916.

Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni demokrati ni diktatori*. Odabrani spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb 2022.

anarhisticka-biblioteka.net